

FEBRUARIE 2006

MIGRAȚIA POLITICĂ LA ROMÂNI

**Analiza Infopolitic.ro
februarie 2006**

MIGRAȚIA POLITICĂ LA ROMÂNI

Unul dintre fenomenele caracteristice scenei politice românești de după 1989 este acela al „migrației politice”. Deși nu este o componentă specifică doar politicii autohtone, manifestându-se și în țări cu vechi tradiții democratice, ba chiar și în sisteme politice cu o structură partizană duală, aceasta înregistrează în spațiul mioritic o amploare deosebită.

Într-un sistemul politic cum este cel românesc, în care rolul partidelor este foarte mare, ocuparea oricărei funcții publice, prin intermediul alegerilor populare democratice, devine imposibilă fără sprijinul unei formațiuni politice. Astfel, propulsarea într-un post de senator, deputat sau consilier local (prin intermediul unui sistem electoral proporțional cu liste blocate) din postura de independent este o încercare ce nu are prea mulți sortii de izbândă¹. Ca atare, înscrierea într-un partid politic este un prim pas care poate facilita alegerea. În acest context, **migrația politică se manifestă prin trecerea unor politicieni aflați în funcții publice, atât la nivel central, cât și local, de la un partid politic la altul. Ea se referă în primul rând la parlamentarii care părăsesc formațiunea politică pe listele căreia au candidat și au obținut mandatul, dar și la consilierii locali sau la primari². Problema nu este una legală; nici un act normativ în vigoare nu pedepsește acest comportament. Ea ridică mai degrabă semne asupra moralității actorilor implicați.**

¹ Și chiar dacă ar avea, influența politică a unui deputat independent, de exemplu, ar fi foarte redusă

² Primarii sunt aleși pe baza unui sistem de vot majoritar uninominal (cu două tururi de scrutin), în cazul acesta importanța partidelor fiind, cel puțin teoretic, mai scăzută. Nu de puține ori imaginea candidatului se situează peste cea a partidului din partea căruia candidează, importanța acestuia din urmă rezumându-se la structura organizațională pe care o poate mobiliza într-o campanie electorală și de care un candidat individual nu poate dispune.

Tema traseiştilor politici apare în mod constant, cu aceeaşi ritmicitate, în dezbateră publică, fenomenul fiind vizibil mai ales în prima parte a mandatului, când transferul se produce aproape unilateral dinspre opoziţie către putere. El însă capătă o amploare şi mai mare spre finalul acestuia, când, pe fondul stabilirii listelor de candidaţi, dorinţa de a fi reales îi determină pe politicieni să schimbe tabăra politică. Astfel, dinamica fenomenului nu mai are un singur sens, iar pentru mulţi nici o direcţie precisă; ţinta este acea formaţiune care oferă un loc eligibil pe listele sale.

Motivele care determină un astfel de comportament pot fi însă multiple:

1. unul dintre ele este cel amintit mai sus şi anume dorinţa de a fi reales (în condiţiile în care locul unui politician pe listele partidului din care face parte nu mai este atât de sigur). Această dorinţă poate avea ca generator interese de ordin personal, chiar de tip pecuniar;
2. divergenţe personale cu colegii (parlamentari / consilieri) sau liderii partidului;
3. intervenţia unor derapaje în linia politică a partidului, care scot la lumină incompatibilităţi de tip axiologic. Motivele invocate de mulţi parlamentari traseişti a fost acela al unei fracturi de natură valorică între viziunea personală şi cea a formaţiunii. Aceştia nu se mai simţeau reprezentaţi şi nu mai puteau reprezenta partidul respectiv;
4. presiunile la care sunt supuşi, din parte puterii, aleşii locali (în special primarii, dar şi consilierii) cu o afiliere partizană diferită (chiar opusă) guvernărilor. Pentru a-şi respecta promisiunile electorale aceştia depind în mare parte de fondurile alocate de la nivel central (naţional sau judeţean), nu de puţine ori furnizarea acestora fiind

condiționată (direct sau indirect) de schimbarea carnetului de partid³.

Subiectul traseismului politic este unul complex din moment ce natura cazurilor este foarte diversă. Astfel, există parlamentari care au trecut prin trei sau chiar patru partide, în timp de alții au „migrat” doar odată. Unii dintre ei, deși au schimbat tabăra politică au rămas în cadrul aceleiași orientări doctrinare, fiind fideli valorilor asumate. Alții însă au trecut la partide politice „adverse”, situate polar pe eșichierul politic și ideologic. De asemenea, în timp ce unii parlamentari au avut un traseu de tipul opoziție-opoziție, pentru alții mirajul puterii a fost mult mai puternic.

Cauzele migrației politice trebuie căutate atât *la nivel normativ (legea electorală⁴ și regulamentele de funcționare ale celor două camere parlamentare)*, cât și în *modul de funcționare și structurare a partidelor politice*. Conform tipului de scrutin practicat în România – proporțional pe liste blocate – alegătorul, chiar dacă preferă doar un singur candidat din lista propusă de o formațiune politică, este obligat să voteze întreaga listă. **Ca atare, partidele și nu candidații dețin, în realitate, locurile în parlament.** De aceea, un parlamentar ce părăsește formațiunea care l-a propulsat în forul legislativ ar trebui să renunțe și la mandat⁵. Niciodată însă nu s-a întâmplat așa. Ba mai mult, chiar dacă un partid decide să retragă sprijinul politic pentru unul dintre demnitarii săi, acesta își păstrează în continuare mandatul obținut

³ În cazul partidelor politice care primesc astfel de traseiști motivația este una singură: creșterea puterii și a influenței politice. Pe fondul unei percepții publice negative a fenomenului există însă riscul unor pierderi imagologice importante.

⁴ Legea nr. 373/2004 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului

⁵ În 2004 PD a avut o propunere de legiferare a unei astfel de cauzalități, dar ea a fost considerată de către mulți parlamentari, comentatori și analiști ca fiind neconstituțională.

datorită prezenței sale pe listele electorale ale respectivului partid⁶.

Aceeași situație ambiguă, de neinterzicere expresă a acestui fenomen, dar nici de acceptare formală a lui, rezultă și din prevederile regulamentelor de funcționare ale camerelor parlamentare. De exemplu, regulamentul Senatului (art. 16, alin. 2) prevede: „Trecerea de la un grup parlamentar la altul, precum și constituirea de grupuri parlamentare ale unui partid sau unei formațiuni politice care nu a participat la alegeri sau care nu a obținut locuri în Senat în urma alegerilor este interzisă”. Pe de altă parte însă, același articol (alin. 4) stipulează: „Senatorii aleși ca independenți sau deveniți independenți prin părăsirea grupurilor parlamentare nu se pot asocia între ei pentru constituirea unui grup parlamentar”. Astfel, sub statutul de independent, orice senator poate trece fără nici un fel de problemă de la un partid la altul.

Elementul esențial însă, care favorizează traseismul politic se găsește chiar în interiorul partidelor politice. Maniera în care acestea își selectează candidații și își îndeplinesc funcțiile specifice este cel puțin discutabilă. **Dincolo de inconsistența doctrinară specifică, organizațiile partinice românești manifestă carențe în ceea ce privește recrutarea și selectarea personalului apt pentru a exercita guvernarea, lăsând impresia, în multe cazuri, că își propun mai degrabă facilitarea accesului în anumite funcții (la putere), decât reprezentarea socială.** Ca mod de structurare internă, accentul pus pe relațiile directe, personale (informale) între liderii partidului, și mai puțin pe dezvoltarea unui sentiment

⁶ Pentru mulți dintre deputații și senatorii români este greu de stabilit dacă afirmația „datorită prezenței mele pe listele electorale, partidul a reușit să obțină voturi mai multe” este adevărată sau falsă.

de apartenență la grup (văzut ca organizație), determină comportamente deviante (în cazul unor neînțelegeri) de tipul „migrației”.

Efectele migrației politice sunt deosebit de importante pentru sistemul politic. În primul rând ea poate modifica raportul de forțe instituit în urma alegerilor, existând chiar posibilitatea unei inversări (nelegitime) a relației putere/opoziție, prin fluctuarea ponderii parlamentare a partidelor politice reprezentate. În al doilea rând, ea poate afecta (și chiar o face) reprezentativitatea parlamentului, deoarece permite manifestarea în forul legislativ a unor partide care fie nu existau la data alegerii, fie nu au reușit să obțină un număr suficient de voturi pentru a accede în parlament.